ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE
MEMORIILE SECȚIUNII ISTORICE
SERIA III *TOMUL XXIII* *MEM. 22*

ȘTIINȚA ȘI PEDAGOGIA NAȚIUNII

DE

DIMITRIE GUSTI
MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE

CU 5 TABELE ȘI 3 HĂRȚI

MONITORUL OFICIAL ȘI IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA NAȚIONALĂ, BUCUREȘTI 1941

MEMORIILE SECȚIUNII ISTORICE

SERIA III

	Lei
TOMUL I, (1922—23)	100.—
TOMUL II, (1923—24)	130.—
TOMUL III, (1924—26)	840.—
TOMUL IV, (1924)	160.—
TOMUL V, (1925—26)	160.—
TOMUL VI, (1926—27)	300.—
TOMUL VII, (1927)	300.—
TOMUL VIII, (1927—28)	320.—
TOMUL IX, (1928—29)	200.—
TOMUL X, (1929)	400.—
TOMUL XI, (1930)	340.—
TOMUL XII, (1931—32)	300.—
TOMUL XIII, (1932)	300.—
TOMUL XIV, (1933)	300.—
TOMUL XV, (1934)	300.—
TOMUL XVI, (1934—35)	240.—
TOMUL XVII, (1935—36)	240.—
TOMUL XVIII, (1936)	250.—
TOMUL XIX, (1937)	280.—
TOMUL XX, (1938):	160.—
N. IORGA. Zece inscripții de morminte ale Mavrocordaților	5.—
N. IORGA. Despre revoluția dela 1848 în Moldova	35.—
P. P. PANAITESCU. Mircea cel Bătrân și suzeranitatea ungurească	15.—
N. IORGA. Începuturile istoriei universale la Români	20.—
N. BĂNESCU. O colecție de sigilii bizantine inedite	15.—
N. IORGA. Vasile Alecsandri, student la medicină	15.—
I. NISTOR. Ocupația austriacă în Principate, 1854—1857	45.—
N. IORGA. Un post al latinității în lumea germanică: Austria	10.—
ION RĂDUCANU. In amintirea lui Ernest Solvay 1838—1938	5.—
ION I. NISTOR. Principatele române sub ocupația rusească	35.—
I. PETROVICI. La un secol și jumătate dela nașterea lui Schopenhauer	10.—
Dr. KURT WESSELY. A doua Diplomă Leopoldină	45.—
N. IORGA. Sensul «Gazetei Transilvaniei»	5.—
H. DJ. SIRUNI. Aron Vodă, Răzvan Vodă și Eremia Vodă	10.—
N. IORGA. Intinderea spre răsărit a Moldovei lui Ștefan-cel-Mare	10.—
G-ral R. ROSETTI. 1.—Cultura militară. 2.—Ce spune Mareșalul Mackensen despre operațiile sale contra României	10.—
N. IORGA. Paralelisme helveto-române	10.—
N. IORGA. Principiul naționalităților și greșelile lui Bismarck.	10.—
G-ral R. ROSETTI. Steaguri, prapure (polemici).	5.—
N. IORGA. Paralelisme și inițiative de istorie universală la Români	12.—

DESFACERE ÎN STRĂINĂTATE — VERTRIEB AUSSERHALB RUMÄNIENS :
OTTO HARRASSOWITZ, LEIPZIG

ŞTIINŢA ŞI PEDAGOGIA NAŢIUNII

DE

DIMITRIE GUSTI

MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE

Comunicare făcută în şedinţa publică dela 9 Mai 1941

V'am împărtăşit o experienţă ştiinţifică în trei comunicări, apărute în Memoriile Academiei, sub titlul « Problema Sociologiei, Metodă şi Sistem » şi v'am promis atunci să vă vorbesc de o altă experienţă, de ordin social şi pedagogic, aş adăugi chiar de ordin politic, dacă întrebuinţăm acest cuvânt, în sensul nobil şi etic al conţinutului lui. Mă ţin de această promisiune, făcută atunci, prin comunicarea de faţă.

Rămâne, apoi, ca într'o a treia comunicare viitoare, să vă vorbesc despre o ultimă experienţă a mea, şi să scot la iveală însemnătatea şi semnificaţia programatică a aşa zisei « propagande », ce trebue să se facă pentru adevărata şi completa cunoaştere a Ţării în străinătate, prin participarea României la Expoziţiile internaţionale din Paris în 1937 şi New-York în 1939, pe care am avut onoarea a organiza.

Iată trei serii de comunicări, ce oglindesc trei aspecte diferite ale aceleiaşi experienţe, care nu înseamnă însă o ierarhizare de probleme şi soluţii, în ordinea în care se fac comunicările, ci imaginea credincioasă şi unitară a unei vieţi de meditare şi acţiune.

De aceea, aceste trei serii de comunicări nu formează o construcţie pur teoretică; ele au o valoare de experienţă, chiar de experimentare personală, un fel de autobiografie verificată, care însă nu este privită sub unghiul obişnuit

al unei ascunse și prefăcute autoelogieri, ci numai în lumina esențialului, adică raportată la probleme de interes și valoare generală.

Mi-e teamă de omul unei singure cărți, zice înțeleptul. Dar tot așa de mare teamă se poate avea de omul unei singure experiențe, mai ales a acelei pur cerebrale, care, oricât ar fi de seducătoare, prezintă un interes palid față de dialectica totdeauna elocventă și convingătoare a faptelor.

Viața apare ca un dar modest, dacă este un simplu inventar de iluzii generoase și de decepții dureroase, ea este însă un dar măreț, dacă se sprijină pe idei și năzuințe, verificate prin fapte.

In comunicările trecute asupra Problemei Sociologiei, am văzut că problema centrală și obiectul propriu zis al acestei științe este felul cum se prezintă viața socială sub forma de unități sociale.

Ce sunt însă aceste unități? Câte sunt și care sunt? Iată întrebări, care formează mărul discordiei.

De aceea am ales ca un punct central al Congresului Internațional de Sociologie, ce trebuia să aibă loc la București, problema unităților sociale.

Eu însumi am făcut o comunicare, la Congresul Internațional de Sociologie, ce a avut loc la Bruxelles, în 1937, asupra acestui subiect, împărțind Unitățile sociale în: Comunități, Instituții și Grupuri. (Comunicarea a fost publicată recent în volumul apărut la Alcan, în Paris, *La Science de la Réalité Sociale, Introduction à un Système de Sociologie, d'Ethique et de Politique*, 1941).

Păstrând clasificarea făcută la Bruxelles, mai târziu am completat-o, prin adausul unui nou și foarte important criteriu de clasificare, și anume unitatea socială tip, la care adică se reduc toate unitățile sociale posibile, mari și mici, care este Națiunea.

Viața socială a omenirii civilizate se înfăptuește în cuprinsul Națiunilor. Națiunea este realitatea centrală, este singura unitate socială care-și ajunge sieși, în înțelesul că însumează ***toate*** aspirațiile firești ale indivizilor, și dela care nu cere pentru deplina ei realizare o unitate socială mai

cuprinzătoare, fiind în stare să-şi creeze o lume proprie de valori, să-şi stabilească un scop în sine în propria-i alcătuire. Nicio altă unitate socială nu ocupă un loc asemănător în domeniul vieţii sociale în general.

Noua clasificare a unităţilor sociale cuprinde deci: 1. unităţi ce se găsesc înlăuntrul Naţiunii şi 2. unităţi ce se găsesc înafara ei.

Căci într'adevăr toate unităţile sociale cunoscute: familie, gospodărie, sate, oraşe, biserică, şcoală, societăţi pe acţiuni, asociaţii de tot felul, etc. nu-şi au rost şi nu-şi găsesc sensul decât prin faptul că trăiesc şi se manifestă în sânul unei naţiuni, după cum toate naţiunile, la rândul lor, formează, prin contribuţia fiecăreia în parte, o unitate supremă, pe care Auguste Comte a numit-o « Le Grand Être », Umanitatea, care cuprinde toate naţiunile, ca organe ale ei.

Ce este naţiunea?; *care sunt* delimitările noţiunilor: rasă, popor, imperiu, de ceea ce se numeşte naţiune, iată întrebări asupra cărora astăzi există, din fericire, o unitate de vederi, aşa că nu este nevoie să insistăm. (In volumul meu *Sociologia Militans* ca şi în revista condusă de mine « Sociologie Românească », am arătat pe larg ce trebue să se înţeleagă prin problema Naţiunii).

Ştiinţe numeroase şi ambiţioase îşi dispută onoarea, mai mult ori mai puţin justificată, şi cu mai mult ori mai puţin succes a cerceta ştiinţific Naţiunea.

Am avut favoarea să trăiesc chiar la sursă, această adevărată bătălie ce se dă de diferite ştiinţe în această direcţie. Reprezentanţii iluştri ai acestor ştiinţe erau profesori la universitatea din Leipzig, iar eu eram studentul lor între anii 1900—1904. Era vremea de glorie a acestei universităţi, care, fără îndoială, ocupa pe atunci locul cel mai de frunte în republica universităţilor din lumea întreagă.

Iată-l mai întâi, pe W i l h e l m W u n d t, astăzi pe nedrept uitat, pe vremea studiilor mele considerat însă ca un Leibniz redivivus al veacului al XIX-lea. Creatorul acelei faimoase *Völkerpsychologie*, în zece volume şi care, când m'am prezentat, cu smerenie studenţească, în celebrul institut de psihologie experimentală, cu un subiect de doctorat

de sociologie și etică, și nu cum se obișnuia de psihofizică, a îngăduit îndrăsneala, dându-mi însă sfatul să cercetez cât mai mult material etnologic.

Și atunci, pentru pregătirea tezei mele de doctorat *Egoismus und Altruismus*, cu un subtitlu, ce părea atât de curios și de senzațional « Zur soziologischen Motivation des praktischen Wollens » (la o universitate, unde nu se ținea niciun curs de Sociologie, ba, chiar această știință era considerată ca o pseudo-știință, și cine se ocupa cu ea era privit ca om neserios), am studiat cu multă pasiune imensul material comparativ de fapte etnologice, ce mi-l ofereau în special biblioteca și colecția cunoscutului Grassi-Museum din Lipsca. Ei bine, după multă trudă m'am edificat: mai întâi asupra nesiguranței științei etnologice, și asupra inutilității așa zisei științe etnografice (care este doar numai latura descriptivă a etnologiei) ca și asupra tuturor celorlalte derivate din Etnos, ca Etno-psihologia, Etno-sociologia, Etno-botanica, Etno-pedagogia. In al doilea rând, ceea ce am întâmpinat mai supărător în calea alegerii materialului documentar pentru problema mea de cercetat, a fost tocmai nesiguranța acestui material. Așa că m'am asociat din convingere, mai târziu, la judecata lui K r o e b e r: « Ceea ce lipsește etnologiei este explicarea cauzală, adică tocmai esențialul procedurii științifice ».

Pe lângă W u n d t, care a prezidat Comisia pentru susținerea tezei mele de doctorat, am mai avut ca membri în această comisie, două personalități fermecătoare și impunătoare de profesori și savanți. K a r l L a m p r e c h t, vioiu, dinamic, artistic, inovator, încerca să scrie o istorie a poporului german, dintr'un punct de vedere, care a stârnit pe vremea sa cele mai vii și pătimașe polemici în lumea istoricilor, anume cunoașterea unei națiuni ca o istorie culturală, ca o « Kulturgeschichte », întrebuințând pentru prima oară în explicarea faptelor istorice criterii de psihologie.

Ceea ce a determinat pe celălalt profesor examinator al meu K a r l B ü c h e r să exclame, într'o conversație particulară, « mein Kollege Lamprecht beliebt ins Blaue zu malen » (« Colegul meu obișnuește a picta în albastrul cerului »). K a r l B ü c h e r, desigur cel mai original dintre econo-

miştii tuturor timpurilor, sociolog şi filosof al istoriei în lucrările sale economice, psiholog profund şi estetician original în lucrarea *Arbeit und Rythmus*, creatorul ştiinţei jurnalismului, a tratat Naţiunea din punctul de vedere economic, întemeind Economia poporului, « die Volkswirtschaft », ca o treaptă nouă de evoluţie, pe lângă Hauswirtschaft şi Stadtwirtschaft.

La filosoful şi psihologul W u n d t, la istoricul culturii L a m p r e c h t şi la economistul B ü c h e r se asocia profesorul F r i e d r i c h R a t z e l, o altă figură de savant, artist şi prieten al Românilor, celebrul creator al antropogeografiei şi al geografiei politice, originea ştiinţei astăzi atât de populară şi la modă: geopolitica, pe care, dacă nu l-am avut în comisia de examinare, nu mai puţin l-am ascultat şi admirat.

In programul meu de lucru, ca student, fiind şi studiul statisticei, m'am adresat pentru aceasta lui F e r d i n a n d T ö n n i e s, decanul sociologilor germani, una dintre cele mai originale figuri de savant, numit Spencerul Germaniei, vizitându-l la locuinţa sa din Eutin, o mică localitate de lângă universitatea din Kiel, unde T ö n n i e s figura ca profesor. In acest fel am făcut cunoştinţa cu aşa zisa ştiinţă a Sociografiei, ce era propriu zis o aplicare a statisticei, la cercetarea unei naţiuni; la T ö n n i e s am învăţat să apreciez valoarea şi limitele statisticei. De învăţătura lui T ö n n i e s mi-am adus aminte, când în propaganda ce s'a făcut pentru organizarea Recensământului, am cetit afirmarea, că inventarierea generală a populaţiei şi a bunurilor ar însemna însăşi cunoaşterea completă a realităţilor ce alcătuesc naţiunea română. Când de fapt o simplă inventariere, după cum o ştim din cercetările monografice, care totdeauna începeau cu recensământul populaţiei şi bunurilor satului de cercetat, oferă indispensabile şi foarte preţioase documente, care, însă, nu formează decât puncte de plecare, pentru o interpretare a lor şi care necesită, la rândul ei, o cercetare şi o cunoaştere adâncită pe teren. Inventarierea înseamnă deci o simplă prefaţă, o introducere la adevărata lucrare, care trebue să se facă aşa cum am arătat în comunicările trecute, căci este dela sine înţeles, că niciodată cantitatea nu poate înlocui calitatea, şi nici extensivul, intensivul.

La aceste amintiri mai adaug încă două. In timpul unor cercetări monografice am primit vizita unui tânăr folklorist, care se simțea îndurerat, că noi numeam munca noastră sociologică, privind satul ca sat, adică în întregime, și nu în fășii fragmentare. Și atunci nu s'a putut opri să arate tinerilor mei colaboratori în ce consta, după el, greșeala. Anume, că cercetările ce se fac prin sensul auzului formează folklorul, în timp ce acele ce se fac prin mijlocul sensului vederei sunt etnografice. Cum noi nu țineam seamă de aceste criterii, pentrucă lucram și prin văz și prin auz și chiar prin sensul... rațiunii, de care nu pomenea tânărul specialist în ale folklorului și etnografiei, denumeam studiul nostru ca sociologie. De altfel, într'o lucrare mai nouă a unui alt specialist, francez, cu mult mai multă autoritate decât a tânărului român amintit, André Varagnac, în *Définition du Folklore* (Paris, 1938), declară categoric: «Tout fait folklorique doit susciter une recherche sociologique» (pag. 19).

In sfârșit, o ultimă amintire de cel mai mare preț și care ia proporții simbolice, ca o pildă vie de colaborare colectivă, este participarea savantă și practică a colegului Francisc Rainer, profesor de anatomie și embriologie dela Facultatea de medicină din București, care, pentru prima dată, a făcut în cadrul campaniilor monografice o cercetare în masă, antropologică, unită cu una serologică, în satele Drăguș și Fundul-Moldovei, și tot pentru prima dată, a întreprins o combatere științifică a boalelor sociale în sate românești.

Iată dar necesitatea de a studia o realitate așa de imensă, care este Națiunea, ca unitate socială centrală-tip, nu numai din punctele de vedere: psihologic, ca Wundt, istoric, ca Lamprecht, economic, ca Bücher, antropologic și geografic, ca Ratzel, statistic și sociografic, ca Tönnies, și nici din punctele de vedere exclusiv al ... auzului ori numai al... văzului, ci ca o totalitate, care cuprinde toate aspectele de mai sus, aducând pe deasupra noutatea sintetică ce corespunde unificării într'un tot ale acelor fragmente de realitate și fragmente de cunoaștere, ce formează unitatea concretă și indisolubilă: Națiunea și Știința ei.

Cum să se numească această cunoaştere sintetică, sub specie totius, Sociologia Naţiunii? Teoria Naţiunii? Ştiinţa Naţiunii? Nu interesează eticheta terminologică. Ceea ce importă însă, este studiul, pe care noi l-am preconizat de câteva decenii şi am început să-l înfăptuim din anul 1925, de când am purces la prima monografie sociologică, a satului Goicea-Mare.

Am marea satisfacţie, că programul cercetărilor pentru o Ştiinţă a Naţiunii, anunţat încă prin prelegerea de deschidere a primului meu curs, la Iaşi, în 1910, şi-a găsit o confirmare în tendinţele ştiinţei poporului din Germania, care înlătură orice descrieri etnologice, folklorice, etc., prin Ştiinţa fundamentală a Poporului (Volkstheorie, Volkskunde, Volkssoziologie), căreia i s'au creat catedre, reviste, asociaţii grandioase, şi care mai ales a fost sărbătorită cu adevărat triumf în zilele noastre, fiind pusă la temelia celei mai nouă universităţi şi a celei dintâi universităţi create de imperiul al 3-lea naţionalsocialist, a universităţii din Posen.

« Ştiinţa Naţiunii » conţine întreaga bogăţie şi toate particularităţile elementelor ce o compun; ea este conştiinţa de sine a Naţiunii şi indică rolul predestinat a-l juca în teatrul celorlalte naţiuni.

Dar Ştiinţa Naţiunii implică nu numai un rol ci şi un program: imperativul etic al participării tuturor la vieaţa concretă a naţiunii; o ascensiune a Naţiunii în perpetuă vibraţie spre eternitate; o nostalgie a ei de a se înfăptui în mod maximal pe ea însăşi; un simbol de năzuinţe spre absolut.

Cunoaşterea Naţiunii este o condiţie a conştiinţei de sine şi deci a putinţei de a-şi decide singură soarta, şi a se ridica pe cele mai înalte trepte ale realizării de sine.

Ştiinţa Naţiunii devine astfel Ştiinţa Patriei, o ştiinţă activă şi creatoare, producătoare de responsabilităţi şi datorii nouă. « Omul nu poate decât atât cât ştie », a spus-o Bacon în *Restaurarea Ştiinţelor*. Naţiunea este un vast atelier, plin de instrumente, care nu aşteaptă decât un ochiu abil pentru a fi întrebuinţate. Gândul bun este rodnic numai urmat de faptă, menită a aduce realizarea lui întocmai. Şi numai atunci el înseamnă o biruinţă şi o înălţare.

Ştiinţa Naţiunii devine astfel o călăuză sigură în opera de reformă integrală, deschizându-şi drumuri şi orizonturi mari şi săvârşind cel mai hotărîtor proces social, procesul de naţionalizare a Statului, a administraţiei, a învăţământului, a educaţiei, prin cultură.

Se creează în acest fel o nouă politică de stat, o politică a culturii, Statul cultural, care are drept bază: Ştiinţa Naţiunii şi ca scop: Infăptuirea ei maximală.

Acest imens proces de naţionalizare se îndeplineşte printr'o categorie socială de cea mai mare importanţă: prin elite.

Elita!, iată un cuvânt ce sboară din gură în gură, unul din acei termeni, cum spune Goethe «ce se prezintă totdeauna la timp oportun, când lipseşte un concept precis».

Nu se plănueşte vreo reformă oarecare, fără a se formula postulatul creerii de elite: Ce este însă o elită? Căci într'adevăr societatea de astăzi nu poate fi concepută fără o elită conducătoare, pentrucă societatea veche libertară, egalitară şi fraternă, s'a înlocuit cu o societate în care Autoritatea s'a substituit Libertăţii, garantând-o astfel mai bine; Ierarhia, Egalităţii, stabilind însă cele mai drepte condiţii de egală desfăşurare de vieaţă şi Solidaritatea naţională, Fraternităţii universale.

Iar Autoritatea, Ierarhia şi Solidaritatea nu pot avea fiinţă fără şefi, conducători, fruntaşi, adică fără elite.

Societatea contemporană nu are nevoie de o singură elită conducătoare, cum se crede de obiceiu, ci de atâtea elite câte domenii de activitate naţională sunt. Şi într'adevăr, nu există o categorie socială fără un şef. «Nu ne uitaţi, mai veniţi pe la noi, căci nu avem un şef care să ne dirigueze treburile satului» — a fost dorinţa exprimată de un bătrân şi înţelept ţăran, la plecarea echipei monografice din satul său! De aceea problema organizării statului de astăzi se reduce la crearea unor elite corespunzătoare; aceasta a fost preocuparea de căpetenie încă de la instaurarea regimului fascist şi naţionalsocialist; aceasta este acum preocuparea de căpetenie a revoluţiunii naţionale din Franţa, cum a numit-o Mareşalul Pétain.

Pentru a înţelege sensul adevărat al elitelor, este nevoie a reţine că elitele timpului nostru nu-şi ţin autoritatea: din naştere, din alegere, din bogăţie, din şansă ori din însuşiri personale, cum erau elitele sociale din trecut.

Nu există astăzi o problemă a şefului, ca atare. Căci nu există un şef în abstract, ci un şef concret, un şef al cuiva, bunăoară şef de armată, şef de întreprindere, şef de şantier, şef de familie, şef de orchestră.

Iar obiectul esenţial al unui şef nu este cum se crede, comandamentul peste oameni. Comandamentul este pentru şef numai un mijloc, iar oamenii comandaţi sunt elementele acestui mijloc.

Obiectul propriu zis al şefului este opera de îndeplinit, caracterul comandamentului fiind legat de materia comandamentului. De aceea stilul şefului unei întreprinderi industriale nu se aseamănă cu stilul şefului militar, pentrucă diferă opera militară de cea industrială. Cu alte cuvinte, şeful nu deţine autoritatea sa dela însuşirea de a comanda, indiferent de obiect, însă tocmai din posesia integrală şi activă a operei. Aşa se explică, că autoritatea şefului se îngrădeşte la anumite domenii respective, astfel autoritatea necontestată a şefului militar se exercită în domeniul militar, şi numai acolo; a şefului unei fabrice, în domeniul fabricei, şi numai acolo.

Aşa dar, dacă formarea de elite înseamnă crearea de şefi pentru fiecare categorie socială din sânul naţiunii, încă odată, ce este o elită propriu zisă?

Elită, şef, fruntaş înseamnă personalitate socială. Iar personalitate socială înseamnă patru mari dominante şi caracteristice, care formează un împătrit voluntarism, şi anume: 1. Voinţa de a fi ceea ce eşti. Adică actualizarea maximală a potenţialului, a latentului personalităţii; 2. Voinţa de participare la vieaţa socială, adică la structura şi funcţiunea unităţii sociale din care face parte, ca şi la vieaţa Totului; deci o încadrare voluntară, o disciplină voită şi conştientă, care topeşte aşa zisa antinomie a individului şi societăţii; 3. Voinţa de a crea în sânul naţiunii valori sociale şi culturale, indiferent dacă sunt mici ori mari, ele fiind egal de necesare înfăptuirii Naţiunii. De aceea activitatea creatoare a gospo-

darului țăran, a profesionistului, a funcționarului, a administratorului, ca și a artistului și omului de știință sunt, din punct de vedere principial constructiv, de o egală însemnătate pentru viața Națiunii. Două lucruri încununează personalitatea socială: un maximum de responsabilitate față de sine însuși și față de Țară și apoi creațiunea, adică transformarea realității de astăzi, pe care o cunoaște, într'un maximum de realitate nouă. In sfârșit, 4. Voința de a persevera în realizarea, cu curaj și cu spirit de sacrificiu, a scopurilor sociale și naționale, în sensul celor trei rosturi amintite mai sus, ceea ce formează, cu un vechiu cuvânt rezumativ, caracterul personalității, obiect al unei științe nouă: caractereologia.

Iată omul nou.

Criza prin care trece societatea contemporană este o criză a personalității sociale. Politica de esență și de adâncime, ce se cere astăzi cu atâta insistență, spre deosebire de politica formală și de suprafață, de până acum, este o politică de creare de personalități sociale, adică o politică de creare a elitelor. Idealul unei națiuni este aristocrația, în sensul că societatea națională tinde să fie alcătuită numai din elite, adică de personalități sociale.

Cum se realizează însă aceste elite? Prin ce mijloace selective? Și cum se înlătură factorii anti- ori contra-selectivi?

Iată una din cele mai importante probleme, ce se află în centrul preocupărilor adevăraților oameni de stat. Căci, cum va fi calitatea elitelor, așa va fi și organizarea statului.

Procesul de alegere și pregătire a elitelor este lung, sever și complex, și atârnă de numeroși factori, dintre cari cei mai importanți sunt: vârsta, sexul, categoriile sociale și necesitățile naționale.

Imi iau voia să vă prezint un program, care, fruct al unor străduințe îndelungate, și-a găsit expresia în doi ani de activitate: un an (și câteva luni) în 1932—1933, ca Ministru al Instrucției, Cultelor și Artelor și un alt an, în 1938, ca Președinte al Serviciului Social.

Programul unor preocupări, studii și experimentări de o viață a fost predestinat, pentru a fi realizat, să fie condensat, de două ori, și nu mai mult decât un an.

Din fericire acești doi ani condensatori au fost suficienți pentru a verifica și confirma, necesitatea și viabilitatea programului legislativ ce l-am preconizat, ce a intrat, în parte, în conștiința publică și câștigând dreptul la o actualitate permanentă, pentrucă se referă la probleme vitale și permanente, în centrul cărora se află formarea elitelor românești.

Aceasta mă îndeamnă să vi-l comunic și D-voastre. Voiu face o expunere concentrată, schematică, sistematizată la exces, cu prea puțină grijă de nuanțe. Nuanțele se găsesc în volumele, pe care am plăcerea să vi le prezint, printre care volumul meu « Un an de activitate la Ministerul Instrucției, Cultelor și Artelor », precum și graficele pe care le vedeți expuse (și care sunt reproduse în anexele acestei comunicări). Aceste grafice privesc exclusiv activitatea Fundației Culturale « Regele Mihai I » din timpul când o conduceam eu, precum și din timpul Serviciului Social. Ele formează un complement necesar expunerii mele, care pentru a nu obosi prea mult, nu oferă nicio cifră. Vă rog însă, binevoiți a urmări graiul elocvent al acestor grafice.

Plecând dela cele două principii de directivă: realismul sociologic și idealismul personalist, când conduceam, în 1932, departamentul Instrucției, Cultelor și Artelor, mi s'a impus dela început o revizuire a metodei de legiferare, pe care am găsit-o trecând prin momente tragice. Căci într'adevăr, prima constatare ce am făcut-o atunci a fost că nicio ramură a învățământului nu își împlinea funcția ei specială, socială. Școala primară se găsea în cea mai dureroasă stare, având o frecvență atât de scăzută a elevilor, încât făcea aproape iluzoriu întreg învățământul primar la sate; școala secundară și profesională erau, în general, instituții care eliberau certificate dintr'o clasă în alta, fără vreo selecție a elevilor, adică fără alegerea elementelor destoinice pentru studii teoretice superioare, de cele capabile numai pentru profesii tehnice. Iar Universitatea, la rândul ei, devenise o fabrică de diplome pentru profesori fără catedre, pentru avocați fără procese, pentru medici fără pacienți și pentru teologi fără parohii.

Odată cu aceste stări de fapte constatam însă paradoxul, că legile învățământului erau bune, dar rezultatele lor aproape

nule. Şi atunci m'am întrebat, oare dacă nu este deajuns ca o lege să fie bună în general, ci ea trebue să fie rodnică în aplicarea ei specială, ce condiţii trebue să îndeplinească o legislaţie şcolară românească, pentru a fi eficace? Cu alte cuvinte: pentru ce şcoala românească nu-şi împlinea rostul ei?

Pentrucă exista o mare nepotrivire între legiuire şi realitate. Şi atunci, prima datorie consta în adaptarea învăţământului de toate gradele la nevoile specifice ale vieţii sociale româneşti, aşa cum au fost cunoscute din cercetările monografice.

Căci şcoala nu poate fi privită ca o invenţie biurocratică. Ea este şi trebue să fie expresia necesară şi firească a mediului social în care este aşezată. Aşa cum sunt nevoile societăţii româneşti, aşa să fie şcoala. Aşa cum este satul, aşa să fie şi şcoala lui. O şcoală adaptată regiunii, şi în care ţăranul să vadă că învăţătura şi toate îndemânările date acolo, se potrivesc şi ajută vieţii lui de toate zilele, este în acelaşi timp iubită de oameni şi frecvenţa ei se ridică fără nicio constrângere.

Cel mai ilustru revizor şcolar, pe care l-a avut ţara, Mihai Eminescu, înainte de a inspecta o şcoală cerceta satul şi împrejurările de viaţă ale săteanului. Mihai Eminescu a fost primul monografist. El ne-a lăsat ca moştenire adevărul nestrămutat, că între şcoală şi sat există o înlănţuire strânsă. Iată ce spune într'un raport adresat Ministerului de Instrucţie, la 15 August 1875: « Cheltuelile pe care le face Statul cu şcoalele rurale, scrie Eminescu, sunt departe de a cumpăni foloasele minime aduse de acestea şi în acest mijloc social (de sărăcie) obligativitatea învăţământului primar este curată iluzie. Avertismentele rămân hârtii, amendele o ficţiune, frecventarea şcoalelor peste putinţă... Dacă însă copiii, constrânşi de dorobanţi, ar veni la şcoală, ei vin desculţi, cu capul gol, şi astfel îmbrăcaţi încât frecventarea regulată a şcolii i-ar costa vieaţa... In acest judeţ şcoalele sunt mai frecventate numai acolo unde a mai rămas o urmă de neatârnare economică, anume în sate răzăşeşti... Şi prin urmare, încheie Eminescu tăios: cauza relei frecventări nu este aversiunea poporului nostru contra şcoalei, ci sărăcia ».

Se impunea deci ca fiecare grad de învățământ să-și justifice existența, corespunzând unei funcții sociale precise: învățământul primar, elementar (de 4 ani) și primar-superior (de încă trei), să devină un ciclu unitar, de sine stătător, și nu antecamera gimnaziului și liceului dela orașe, menit a da satelor burghezimea, adică elita rurală: gospodari și meșteșugari luminați și cetățeni conștienți, — iar orașelor o burghezime sănătoasă; învățământul tehnic (așa zis profesional), clădit pe cel primar superior și în strânsă legătură cu învățământul muncitoresc, industrial și comercial, să dea societății românești pe profesioniștii de care are nevoie; învățământul secundar, printr'o selecție severă și eficace, să aleagă numai elementele vrednice a trece la universitate, care astfel va deveni o adevărată instituție a elitei spirituale naționale.

In acest fel învățământul public, noua școală românească, de toate gradele, formează un plan de ansamblu, un sistem, un tot organic, corespunzător nevoilor vitale ale Națiunii.

Ținând seamă de realitatea socială românească, adică de nevoile, orientările și aspirațiile fiecărui grup social român, firește în cadrul Națiunii, ce le cuprinde indisolubil, școala va deveni vie, atrăgătoare, sugestivă, interesantă, va dobândi un suflet nou și va fi menită a ajuta producția spirituală și economică a Țării.

Iată, bunăoară, școala satului românesc, care până în prezent oferă un spectacol jalnic și o situație îngrijorătoare, fiind incapabilă a vedea valul înspăimântător de analfabeți, pe care nu numai că nu-i poate stârpi, dar îi alimentează și-i sporește zi de zi, reînnoită și evoluând în ritm cu nevoile felurite și variate ale vieții satului românesc, nu va mai fi ocolită de copiii țăranului, dacă va ține seamă de factorii care împiedecă frecvența lor. In Anteproiectul Legii învățământului primar am propus, în 1932: 1. Impletirea școalei rurale cu viața socială și economică a familiei, prin adaptarea calendarului școlar la rânduiala vieții economice în sat, ce reclamă copiii la munca agricolă sezonieră: la cules, la arat, la vite. Sistemul polițist al constrângerii frecvenței, prin amenzi asupra părinților și penalități asupra învățătorilor, s'a dovedit iluzoriu,

pe lângă că face școala urîtă. 2. Programele să fie apoi adaptate împrejurărilor astfel, încât, fără a tehniciza școala primară, ea să distribue, pe lângă minimul de cunoștințe necesar fiecărui cetățean al țării, cunoștințe și deprinderi, care, ajutând la îmbunătățirea vieții și mărirea productivității, să facă utilă absolvirea școalei primare. In acest fel țăranii nu vor mai socoti școala o corvoadă («am scăpat de ea», cum obișnuesc a spune), ci își vor da copilul la școală, pentrucă după terminarea studiilor, va deveni un instrument de muncă mai bun. 3. Frecvența fiind stânjenită apoi din cauza sărăciei așa de cunoscute a țăranului, copiii fiind neîmbrăcați și nehrăniți, cum constata așa de pătrunzător și Mihai Eminescu, având a parcurge pe vremuri rele distanțe mari, Anteproiectul meu a prevăzut organizarea asistenței școlare, propunând chiar crearea unei instituții speciale: « Casa de ocrotire a copilului », după cum pentru a combate lipsa cărții didactice, pentru întâia oară, la 1932, am propus monopolul cărții de școală și distribuirea ei gratuită, la copiii săraci.

Dar școala primară sătească dobândește o însemnătate hotărîtoare pentrucă prin ea se începe marele proces național al alegerii elitelor.

Se spune, cu drept cuvânt, că satul este marele rezervor de unde se recrutează conducătorii Țării. Pentru a asigura trecerea nestânjenită a talentelor dela sate și a înlătura piedecile ce s'ar putea ridica în fața unor copii bine înzestrați, dar săraci, am înființat ca ministru, câte zece burse de județ. Am fi avut astfel 720 de copii de țărani, intrați, în cl. I, pe baza unor examene severe. Ar fi fost un modest început.

Iată acum pe acești 720 de școlari talentați, intrați în gimnazii și licee și care trebue să le asigure desfășurarea normală a procesului de ascensiune. Nivelul liceului era conceput foarte ridicat printr'o selecție riguroasă, întemeiată pe studiul atent, continuu și sistematic al personalității elevilor. Pentru ca liceul să devină însă o școală riguros selectivă era nevoie de o organizare a selecției, care s'ar fi făcut prin trei metode: întâi printr'o selecție de programe, fixând o programă minimală, unitară pentru toate școalele, ce cuprindea exclusiv cunoștințele fundamentale ale culturii și științei contem-

porane, ca o reacţiune împotriva tendinţei enciclopedice a programelor de astăzi; în al doilea rând, înlocuirea examenelor obişnuite de fine de an, ca o reacţie împotriva papagalismului lor, prin examene de personalitate a elevului, adică prin aplicarea atât în timpul anului, cât mai ales la sfârşitul lui printr'o lună de sinteză ori de aplicare pe teren a programului minimal.

Cea dintâi funcţionare a examenului de personalitate, s'a făcut de clasa Marelui Voievod, în anul 1932, când am avut onoarea a o înfiinţa şi a fi primul director al acestei clase, în calitatea mea de atunci de Ministru al Instrucţiei. Am satisfacţia să constat, că după recentele dispoziţii ministeriale, luna de sinteză s'a introdus acum în gimnaziile şi liceele din Ţară.

In sfârşit, ca o reacţie împotriva individualismului elevilor şi a grupurilor lor anarhice, ce se creează în şcoală, am recomandat, şi unele şcoale au şi încercat, completarea examenului selectiv de personalitate, prin comunităţile de muncă, adică prin creeri voluntare, şi nu impuse, sub controlul profesorilor, a asociaţiilor de muncă între elevi, pentru a lucra împreună în comunitate de ştiinţă, de istorie, de literatură românâ, de filosofie, etc. Neparticiparea la vreo astfel de comunitate ori participarea la anumite comunităţi de muncă, pot oferi posibilitatea unei formări de judecăţi sigure asupra personalităţii elevilor.

Prin aceste trei metode selective inapţii vor fi eliminaţi, având a trece 11 bariere selective, dintre care una la intrare, alta, trecerea din cl. IV în a V, apoi opt examene de personalitate, la care se mai adaugă şi examenul de bacalaureat, modificat şi transformat în acest nou spirit.

Universitatea va deveni astfel, ca rezultat al liceului selectiv, o instituţie cu un număr redus şi bine ales de studenţi, împodobită numai cu talente dornice de a lucra, şi nu cu vânători, dornici de certificate; o instituţie adică pentru creaţie şi pentru preocupări spirituale superioare.

Caracterul de universitate nouă se va dobândi însă şi mai mult prin următoarele importante reforme: Intâi, fiind cunoscut că universitatea este creată pentru studenţi, şi nu

studenții pentru universitate, trebue să se dea o atenție deosebită studentului. Pentru aceasta, încă din anul 1927, am creat la Universitatea din București un « Oficiu universitar », care, din fericire, a fost imitat și de alte universități, dar care în București, datorită unor împrejurări despre care nu voiesc a vorbi, deși a avut favoarea să fie trecut în legile de reformă a învățământului superior, a dus și duce o existență destul de mediocră. Ca un complement, dacă vreți, al « Casei Ocrotirii Copilului », trebuia creată o « Casă de ocrotire a studentului », ceea ce este « Oficiul universitar ».

Drumul hotărît al pregătirii elitelor studențești prin Oficiul Universitar, care prevedea, între altele, o educație cetățenească, practicată prin cooperativa studențească și prin opera de auto-ajutorare studențească, își găsește o întemeiere teoretică prin cultura politică și socială, pe care o « Facultate de Științe Politice și Sociale » o va da, și care va trebui negreșit să fie creată, ca o cerință indispensabilă a timpului și o încoronare practică, prin stagiul obligator de cercetare și acțiune la sate, pe care l-a prevăzut Legea Serviciului Social. Școala își găsește astfel o completare în așa zisa « Cultura poporului ».

Activitatea școalei trebue să se rezeme pe o doctrină bine definită, care reiese din îmbinarea a două noțiuni curente, dar de multe ori rău înțelese: Școala și Cultura poporului.

Sunt două noțiuni, care pentru mulți nu stau împreună și care în realitate nu numai că nu se exclud, dar se completează, legătura dintre ele fiind mai mult decât strânsă, organică. Căci ea pornește din conceptul unitar al culturii naționale și al Națiunii.

Iată o concepție sortită să deschidă perspective nebănuite în istoria desvoltării noastre naționale și să asigure cea mai largă afirmare a energiilor țărănești, care vor să fie descătușate sub porunca noualor vremuri.

Pentru o înțelegere mai precisă a acestui adevăr, este însă nevoie de o revizuire de termeni.

Termenul de « Cultura poporului » nu este și nu trebue să fie ceea ce s'a înțeles de obiceiu sub numele de « activitate extrașcolară » odată ce cultura poporului, împreună cu școala

de toate gradele, formează o unitate superioară, care le cuprinde pe amândouă, şi anume « Şcoala Naţiunii ».

Una din urmările imediate ale acestei precizări ar fi revizuirea titulaturii Ministerului Instrucţiei. Ministerul care poartă o egală grijă pentru formarea copiilor, a tineretului şi a adulţilor, având drept cea mai de seamă funcţie, educaţia lor, ar trebui să se numeazcă Ministerul Educaţiei Naţionale. Atât însă n'ar fi deajuns. Ministerul urmăreşte şi altceva.

Cultura administrată prin şcoale şi răspândită în păturile largi ale poporului, rămâne în atârnare de bunurile culturale, care trebuesc create. De aceea, alături de problema de administrare a culturii, se ridică o altă problemă, vitală, a creerii acestei culturi.

Intre creaţie şi răspândirea culturii, există un circuit perfect închis. Creatorii de bunuri culturale se inspiră şi creează plecând dela realitatea din jurul lor; creaţia la rândul ei stârneşte o însufleţire, care duce la forme de răspândire şi de însuşire între cei mulţi. Din sânul acestora se ridică însă alte puteri nouă de creaţie.

Circulaţia bunurilor culturale este astfel neîntreruptă. Problema culturii poporului nu poate ignora acest lucru şi trebue să cuprindă ambele aceste laturi, într'o egală atenţie: de o parte crearea culturii şi de cealaltă, răspândirea şi administrarea prin şcoale, ca doi poli ai unei singure sfere. Incă odată, însuşirea, utilizarea şi sporirea bunurilor culturale formează un tot indestructibil.

Şi atunci titulatura Ministerului, care trebue să îmbrăţişeze aceste preocupări, nu mai poate fi cea de astăzi şi nici numai aceea de Minister al Educaţiei Naţionale, ci trebue completată, pentru ca din ea să reiasă un program şi directive de muncă. Cea mai potrivită titulatură ar fi aceea propusă de mine în 1932, de Minister al Culturii şi Educaţiei Naţionale.

Ca un adevărat Seminar şi Laborator de exerciţiu şi aplicare, de aprofundare şi completare a cunoştinţelor dobândite în Facultatea de Ştiinţe Politice şi Sociale, ca şi în celelalte

2. *A. R. — Memoriile Secţiunii Istorice, Seria III. Tom. XXIII. Mem. 22.*

Facultăți și școale superioare ori speciale, a fost gândit Serviciul Social.

Propriu zis Serviciul Social a fost conceput, prin analogia cu luna de sinteză a învățământului secundar, ca un examen final de personalitate a tuturor studenților, înainte de a părăsi Universitatea, prin aplicarea pe tărâmul realităților sociale în satele românești, a cunoștințelor dobândite, într'un interval până la un an. Serviciul Social a creat astfel o nouă Universitate, ce a funcționat ca tabere de viață și echipe de muncă la sate, prin școale de comandanți și școale de echipieri; în anul de funcționare a Serviciului Social se numărau nu mai puțin de 31 de școale cu peste 3.000 de absolvenți și absolvente, lucrând spre deosebire de celelalte universități și școale superioare, în lumea vie, a vieții și muncii românești. O întâie lămurire în fața problemelor vieții naționale și o întâie încercare a puterilor pentru încordări mai mari ce-i așteaptă în viață, iată ce a fost pentru absolvenți și absolvente această universitate nouă a realităților, a gândirii și faptei românești:

O universitate ce reprezenta o concepție superioară a unei culturii vii românești, bazate pe convingeri și pe o viață activă și creatoare în sate.

O universitate, care pregătea o nouă intelectualitate, realistă și românească, și care dădea Tineretului o etică personalistă, năzuind a forma din fiecare absolvent și absolventă o puternică personalitate; o etică profesională, adică pregătirea pe teren viu și românesc a tuturor profesioniștilor: profesori, medici, agronomi, ingineri, avocați, medici veterinari, preoți, învățători, unde fiecare își controla, verifica și desăvârșea cunoștințele câștigate în sălile de cursuri, și o etică națională, adică a solidarității active a tineretului intelectual cu realitatea românească dela sate, ceea ce înseamnă și o etică a patriotismului creator, al faptelor.

Dar se impun câteva lămuriri asupra Legii Serviciului Social. Ar fi de dorit ca orice lege să fie alcătuită după normele ce au stat la baza Legii Serviciului Social. Niciun articol nu a pătruns în această lege mai înainte ca el să nu fi fost pus în practică, și valorificat pe teren, în tot felul de

forme, până s'a ajuns la cea din urmă, cea mai potrivită, şi care a intrat în text.

De altfel, chiar din punct de vedere pur legislativ, principiile Legii Serviciului Social din 1938 au fost discutate în Senatul Ţării, odată cu prezentarea Proiectului de lege a organizării culturale, în timpul ministeriatului meu, în 1932, când am emis şi «un plan de acţiune culturală la sate».

Campaniile monografice sociologice ale Seminarului de Sociologie şi Institutului Social, începute în 1925 şi continuate apoi în fiecare an, campaniile echipelor voluntare studenţeşti la sate, de şase ani, ca şi activitatea desfăşurată de căminele culturale la sate şi de şcoalele ţărăneşti, din acelaşi timp, în cadrul Fundaţiei Culturale «Regele Mihai I», au făcut posibile temeinicia şi necesitatea fiecărui articol din Legea Serviciului Social.

Nu-mi pot opri bucuria că am pornit cu o mică încercare în 1925, data începerii lucrărilor sociologice pe teren, şi am găsit astfel o cale proprie de ridicare a Ţării, oglindită în Legea Serviciului Social, care s'a dovedit deosebit de rodnică, oriunde a fost aplicată cu tragere de inimă şi cu pricepere.

Ne mândrim, că această doctrină a acţiunii culturale are un caracter original românesc, care a reuşit să impresioneze, în chip cu totul deosebit străinii, cari au luat cunoştinţă de ea. Pentru a întemeia această afirmare, mă refer la bibliografia publicată în volumul meu citat, din editura Alcan «*La science de la réalité sociale*» şi apoi sunt obligat să fac două indiscreţii, alegând numai două dovezi personale, din seria ce ne stă la dispoziţie.

Preşedintele Republicei Statelor Unite, Roosevelt, în audienţa pe care am avut-o la Washington, a declarat că Legea Serviciului Social este «cea mai avansată din lume», iar d-l Barthélemy, actualul Ministru de Justiţie al Franţei, care a prezidat şedinţa când mi-am ţinut comunicarea de recepţie la Academia de Ştiinţe Morale şi Politice dela Paris despre această lege, a făcut cele mai elogioase aprecieri asupra ei.

Serviciul Social însemnând o reacţie hotărîtă împotriva diletantismului cultural şi împotriva acelor bunăvoinţe, îm-

prăştiate cu multă generozitate, de a lucra în domeniul cultural, fără plan şi fără cunoştinţe, a stârnit din partea politicianilor şi a oamenilor, cari ridică comoditatea lor inertă la rang de concepţie de vieaţă, intrigă, scepticism şi ostilitate. Zadarnic cinci ani de-a-rândul am organizat expoziţii intuitive, pentru a fi mai uşor înţelese, de bogatele şi de toţi recunoscutele rezultate concrete ale activităţii a 2.563 de echipieri în peste o sută de sate din tot cuprinsul României Mari! Şoaptele neputincioşilor s'au dovedit mai puternice decât aceste măreţe fapte de înfrăţire a oraşului cu satul, a tineretului cu ţăranul. Aşa s'a ajuns la suspendarea legii.

Totuşi credinţa în reuşita principiilor Legii Serviciului Social n'a slăbit o clipă în cugetul şi în inimile acelor cari cunosc rosturile ei adânci, aşa că experienţa de şease ani, dintre cari cinci ani a Fundaţiei Culturale « Regele Mihai I » şi numai un an a Serviciului Social, poate fi privită ca un punct de plecare pentru o mare lucrare, ce aşteaptă să fie reîncepută.

Dacă ar fi ca, într'un cuvânt, să caracterizăm noutatea scopului superior care ne-a călăuzit şi ne-a îndemnat la muncă, cred că cea mai scurtă şi mai nimerită caracterizare ar fi aceea că noi întreprindem o operă de pedagogie socială la sate; mai întâi o muncă de educaţie şi de influenţare a mentalităţii şi a sufletului ţăranului, astfel ca el să se poată ridica la bunăstarea şi la gradul de cultură pe care le merită, prin marile însuşiri pe cari le arată. In vieaţa de acum a satelor noastre, aceste calităţi sunt deseori înnăbuşite şi lâncezesc din pricina greutăţilor pe care le întâmpină ţăranul în adaptarea lui înceată la noualе împrejurări, cu totul schimbate, de astăzi. Scopul Legii era să ajungă la o trezire a puterilor vii ale satului, şi la o organizare a lor, pe care o vedea culminând în căminul cultural sătesc şi în şcoalele ţărăneşti, despre care voiu vorbi.

In al doilea rând, scopul legii a fost şi acela al educaţiei tineretului intelectual al acestei ţări, pe care-l chemam la o înţelegere mai adâncă a misiunii lui naţionale. Munca în echipe şi tabere era pentru tineretul nostru o şcoală de suflete închinate unei munci desinteresate obşteşti, de caractere tari,

gata să primească chiar lupta cea mai grea şi, mai ales, un prilej de a stabili legături, care să nu se mai rupă, între ei şi sate.

Suntem siguri că sutele de tineri, cari, în epoca formării lor, cresc la o asemenea şcoală, a muncii jertfite pe ogoarele satelor pentru un ideal de supremă valoare naţională, rămân adânc schimbaţi, şi pentru totdeauna schimbaţi sufleteşte, atât ca oameni cât şi ca profesionişti, legaţi de-aci înainte, prin meseriile lor diverse, de munca la sate.

Aşa trebueşte înţeles stagiul la sate al tineretului, prevăzut de legea Serviciului Social, pentru absolvenţii şi absolventele tuturor facultăţilor, şcoalelor superioare şi şcoalelor speciale.

Din noianul de locuri comune asupra problemei tineretului se poate reţine afirmarea că tineretul va fi realizatorul şi beneficiarul renaşterii popoarelor. Şi într'adevăr, în cea mai mare parte a Europei, tinereţea este considerată ca o entitate. Problema tineretului nu este totuşi aşa de simplă, cum ar părea la prima vedere. Simpla vârstă frumoasă a tinereţii nu este o calitate. Singură tinereţea nu poate să ţină locul de experienţă şi de talent. Tineretul trebue ajutat să devină personalităţi sociale, căci nu orice tânăr, prin faptul vârstei, poate face parte din elita unei Naţiuni.

Cum se ajută însă tineretul, în modul cel mai eficace? Este prima întrebare care şi-a pus-o regimul nou în Italia, în Germania, în Spania. In Franţa, în primele zile după catastrofă, s'a creat « Le Ministère de la Famille et de la Jeunesse », care a şi alcătuit « Une charte de la Jeunesse ».

Trebue să i se dea tineretului de astăzi, ceea ce corespunde structurii lui intime sufleteşti, adică un obiect activităţii sale, un orizont speranţelor sale, un ideal sufletului său.

Şi atunci s'a făcut apel la marele şi nobilul cuvânt, care a înmănunchiat aspiraţiile tumultoase şi generoase ale tineretului: a servi.

Un tineret sincer, devotat până la sacrificiu idealului de ridicare a satului românesc, doritor a fi încadrat într'o acţiune curată, desinteresată, naţională, în care aspiraţiile lui de reformă socială, ca şi frământările sale personale de ordin spiritual au găsit o împlinire şi un răspuns.

Pe lângă educația tineretului, doctrina și tehnica de lucru a Serviciului Social mai cuprinde încă trei compartimente: 1. Serviciul Social nu inventează o realitate socială românească nouă, după cum mai vorbesc unii de bună sau de rea credință, ci pleacă dela nevoile concrete, precise și plastice ale realității sociale românești, așa cum ea se răsfrânge în tot cuprinsul satelor și orașelor Țării românești. Noua organizare socială și politică a României trebue să se întemeieze pe Adevărul sociologic românesc.

Cunoașterea și descoperirea acestui Adevăr se face prin cercetări amănunțite, așa cum vi le-am comunicat în comunicările precedente asupra monografiei sociologice, pentru care, cu drept cuvânt, Legea Serviciului Social prevedea înființarea unui «Institut de cercetări sociale al României», care propriu zis nu era decât continuarea Institutului Social Român, din 1918.

Institutul de cercetări sociale al României, transformat în Institutul de Științe Sociale al României, era închinat, ca și cel de astăzi, cercetărilor de constituire a unei Științe a Națiunii române.

Charles Maurras a scris curând: «Faptul cel mai important (pentru refacerea țării) este să începem cu începutul: să culegem informații, să adunăm documente», ceea ce a făcut pe Gabriel Boissy să ceară în ziarul «Le Jour», ca «universitățile să înfăptuiască Congresul monografiștilor». Iar în Germania, încă din 1933 s'a creat un «Centru pentru cercetarea și cultivarea poporului» în Saxonia, care prevede cercetarea fiecărui sat, numită «Dorfmonographien»: monografii sătești, care să stea la baza transformării satelor. Cunoscuta revistă «Volksspiegel» și-a dat din 1938 următorul subtitlu programatic: «Zeitschrift für pädagogische Volkstumsforschung und Volkstumsgestaltung». Iată inițiative, ce ne întăresc în credința, că suntem, încă din 1925 pe drumul cel drept.

La opera uriașă de clădire a Științei Națiunii românești a fost mobilizat, în primul rând, tineretul. Obligativitatea stagiului la sate pleca, în prima lună dela cercetarea satelor,

pe baza căreia se înjgheba planul de muncă, ce călăuzea acțiunea culturală a celorlalte luni de lucru.

Adevărul sociologic ne împinge și ne îndreaptă spre Acțiune. Și anume el ne învață că satul este o unitate de vieață bine închegată, un tot social indivizibil. De aceea cunoașterii totale îi corespundea o reformă totală, o cultură totală. Pentru aceasta Legea Serviciului Social investea Institutul de Cercetări Sociale al României cu atribuțiile de a pune cercetările lui la baza propunerilor de reformă. O ridicare a satului trebue să se întemeieze pe o cunoaștere a nevoilor lui.

In acest fel munca culturală la sate era scoasă din empirismul obișnuit, și dobândea o fundamentare și o justificare nouă.

Nici într'un domeniu nu domnește atâta confuzie și obscurantism ca în acel al culturii, unde ori și cine se simte îndrituit a « culturaliza », pentru a întrebuința acest cuvânt barbar. Cercetarea științifică monografică ne arată că solidarității de probleme îi corespunde o solidaritate de soluții. Nu există, bunăoară, o economie sătească, izolată de sănătatea satului, ori amândouă despărțite de vieața spirituală și sufletească a săteanului. Iată un adevăr monografic plin de consecințe pentru concepția și acțiunea culturii.

Totalului social trebue să-i corespundă o cultură totală. Să admitem, spre pildă, un sat foarte cetit, cu toate cărțile din bibliotecă consultate. Insă acest sat ar fi ros de boale (tuberculoză, pelagră, sifilis). Acest sat s'ar afla apoi într'o mizerie economică egală cu cea biologică. Mă întreb, și de sigur cu mine s'ar întreba toată lumea, ce valoare ar avea cetitul... într'un astfel de sat! Iată deci că se impune pentru ca o cultură intelectuală să poată da roade în sate, să dăm o atenție egală, în același timp, și culturii sănătății (adică combaterii boalelor și întreținerii sănătății), și culturii muncii (prin desvoltarea vieții economice a gospodăriilor), și culturii sufletești (prin întărirea sentimentului religios).

Lărgirea cadrului intelectualist al culturii într'o cultură totală, dând astfel culturii un cuprins sociologic, corespunzător întregului social, iată într'adevăr o concepție nouă a culturii, care a stat la baza doctrinei Serviciului Social și

stă de șase ani la baza doctrinei Fundației « Regele Mihai I ».

Această doctrină îmbrățișează cu o egală tărie: Satul și Țăranul.

In această incintă, în două ocazii solemne, s'au făcut cu mult talent, de către doi colegi eminenți, Elogiul Satului (fără a se aminti de țăran) și Elogiul Țăranului (fără a se aminti de sat). Serviciul Social aduce un elogiu practic deodată: și Satului și Țăranului, existența unuia și altuia fiind de-a-pururi și indisolubil legate împreună.

Doctrina Fundației « Regele Mihai I », ca și a Serviciului Social, izvorîtă din contactul intim, direct și general, cu sate și țărani din toate regiunile țării, cuprinde o pedagogie a Satului și o pedagogie a Țăranului, care împreună și nedespărțite, formează pedagogia formării elitelor la țară. Pedagogia Satului se face printr'o unealtă de cea mai mare valoare, numită Cămin cultural.

Căminul cultural este organul care, pe lângă Biserică, Școală și Primărie, are menirea a da o nouă organizare satelor, prin mijloace proprii. El este în mic o pildă de ce poate fi grandioasa solidaritate națională. Căminul este, în cadrul satului, o școală a unei împătrite solidarități: 1. a unei solidarități a țăranilor între ei; 2. a unei solidarități a tuturor autorităților și intelectualilor din sat, cu satul și nevoile lui; înfăptuind coordonarea și unificarea străduințelor acestor autorități, altfel izolate și cu toată buna lor intențiune fără eficacitatea ce rezultă din împreunarea lor; 3. a unei solidarități a satului cu fiii satului, chemând la matcă pe toți cei ieșiți din sat și având situații deosebite în orașe și Stat; și în sfârșit 4. a solidarității satului cu orașul, cu tânăra intelectualitate românească de pretutindeni, reprezentată prin tineretul, obligat a-și face stagiul la sate.

Pentru ca să-și poată împlini menirea, Căminul cultural are nevoie atât de conducător cât și de membri anume calificați. De aceea Serviciul Social prevede o școală nouă pentru țăran, o școală de personalități țărănești, deci o școală de formare a elitei țărănești, numită pe scurt; Școala țărănească ce cuprinde: cursuri pentru țăranii din fiecare sat;

școale țărănești pe mai multe sate; școale superioare țărănești pe regiuni și școale mai tehnice, pentru conducătorii de cămine sătești.

Aceste școale, care au un scurt trecut (fiind pentru prima oară preconizate de mine și trecute în Mesajul Regal de deschidere a parlamentului, în 1932), au un frumos prezent și un mai frumos și strălucit viitor, ele reprezintă un învățământ practic, adaptat la condițiile și nevoile de viață ale satului și regiunii, un învățământ și o educație menite a da satelor gospodari fruntași, cu deprinderi nouă de viață și de muncă, luminați asupra îndatoririlor lor cetățenești față de sat și Stat și capabili să determine prin exemplul lor de viață o acțiune proprie de îndrumare a săteanului spre o nouă viață sătească, și spre o și mai rodnică civilizație țărănească.

Școalele țărănești au a da acea pregătire morală și acea întărire sufletească, care formează personalitatea unui conducător, și-i dau autoritatea de nediscutat asupra colectivității sătești, ținându-l mereu la un nivel de viață superioară, cu o permanentă chemare și îndemn. De aceea cu multă bucurie am putut constata recunoașterea din partea Statului a acestui nou tip de școală, ce reprezintă noua pedagogie a adulților, *Andragogik*, și trecerea acestor școale țărănești în recentul anteproiect de Lege a învățământului primar.

Prin căminele culturale și prin școalele țărănești se inaugurează, fără aparențe pompoase, o nouă Politică.

Înfăptuind în fiecare sat din cuprinsul României, o transformare de stări sociale, prin cămine, și o transformare a persoanelor din sat, prin școalele țărănești, prin acest sat nou și țăran nou, se va înfăptui și adevărata Țară nouă.

Este Politica concretă a realizărilor de jos în sus, o Politică a Țării reale pusă în serviciul Țării legale, adică a conducerii de sus în jos.

Statul nostru, de altfel ca toate statele din Europa, își caută o formă de închegare, menită să corespundă structurii sale sociale și aspirațiilor adânci ale Națiunii.

Vom crea un Stat nou, pentrucă el este cerut de vremurile nouă și de specificul vieții noastre sociale și naționale.

Dar Stat nou, fără o Știință a Națiunii și fără o Pedagogie a elitelor Națiunii nu se poate concepe, căci ele alcătuesc însăși temelia fără de care totul n'ar fi decât o întocmire stearpă și formală.

Experiențele, de care v'am vorbit în comunicarea de astăzi, au o valoare deosebită pentrucă au arătat, cred, cu prisosință, că marile constante ale Națiunii: Tineretul și Țăranul, înfrățiți, prin știință, cultură, iubire și fapte, formează adevăratele forțe de renaștere a Țării, pentrucă ne dau o elită a Tineretului, conducătoare a Statului, și o elită a Țărănimii, conducătoare a Satului.

Generalul Bonaparte revenind din Italia, acoperit de lauri, a cerut directorilor Republicei baze mai serioase pentru instituțiile Franței, adăugând: Il y a là de l'Avenir. Și când a observat dintr'o singură privire că pământul Franței devenise, prin numeroasele schimbări, nisip mișcător, a chemat pe colaboratorii săi și le-a zis: Trebue să aruncați în acest pământ câteva mase mari de granit pentru a asigura construcția.

Noi avem această masă de granit. Este comunitatea solidă, promițătoare de cel mai sigur și reușit viitor, alcătuită din: Tineret și Țăran. Pe aceste fundamente de granit: Tineret și Țăran, după cum am văzut, se poate începe clădirea.

TAB. I.

CONCEPȚIA MINISTERULUI CULTURII NAȚIONALE

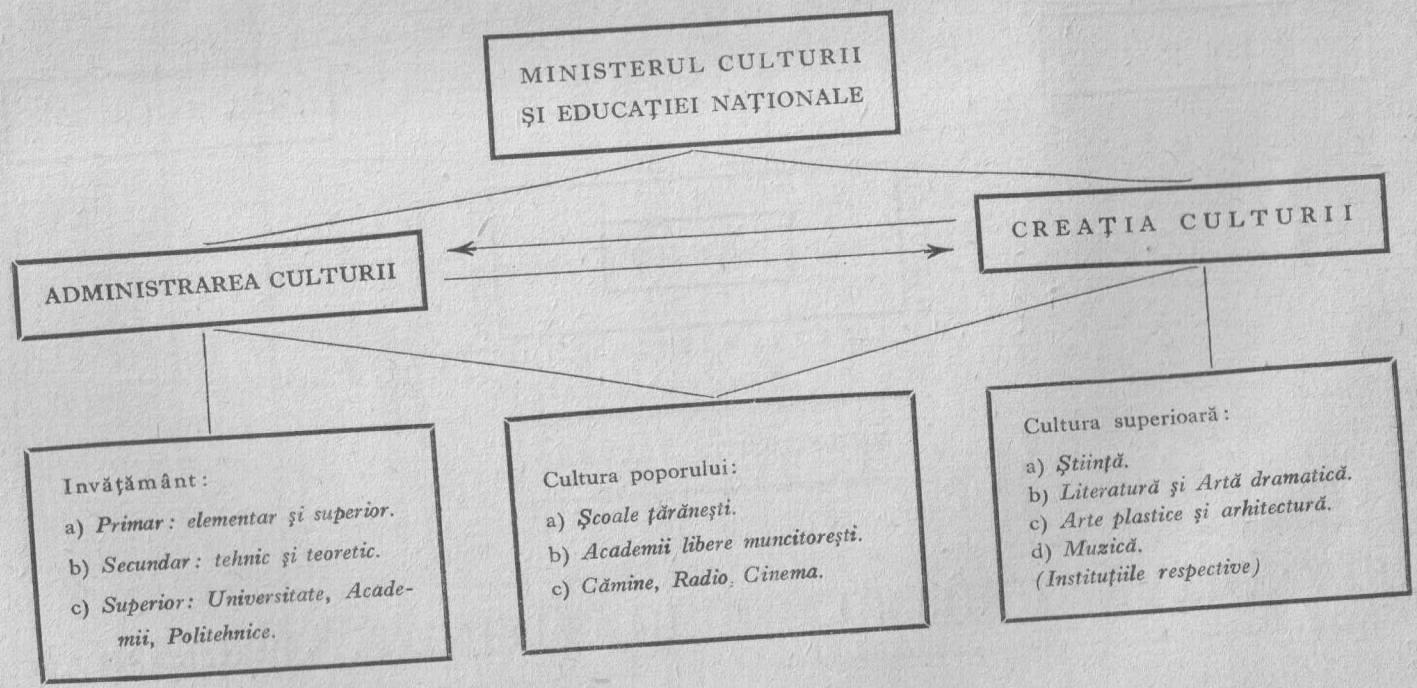

TAB. II.

CONCEPȚIA MINISTERULUI CULTURII NAȚIONALE

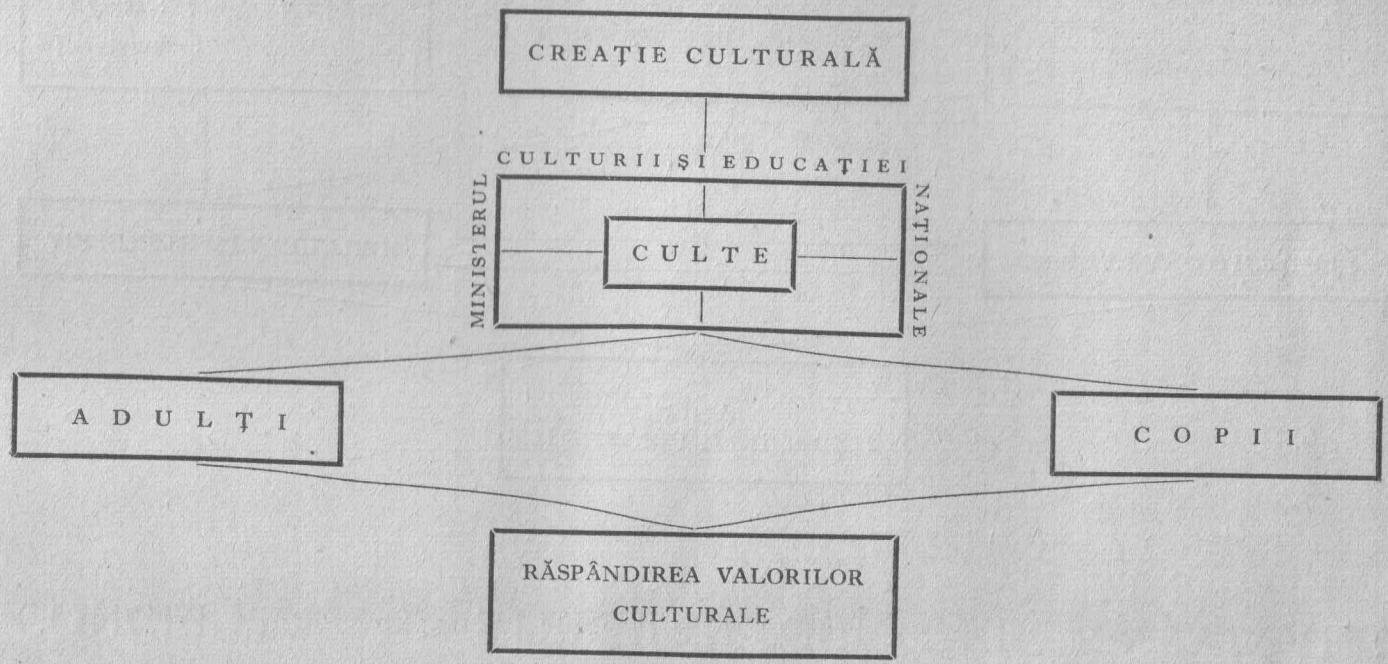

TAB. III.

TAB. III.

ALCĂTUIREA CORPULUI DIDACTIC AL CURSURILOR ȚĂRĂNEȘTI

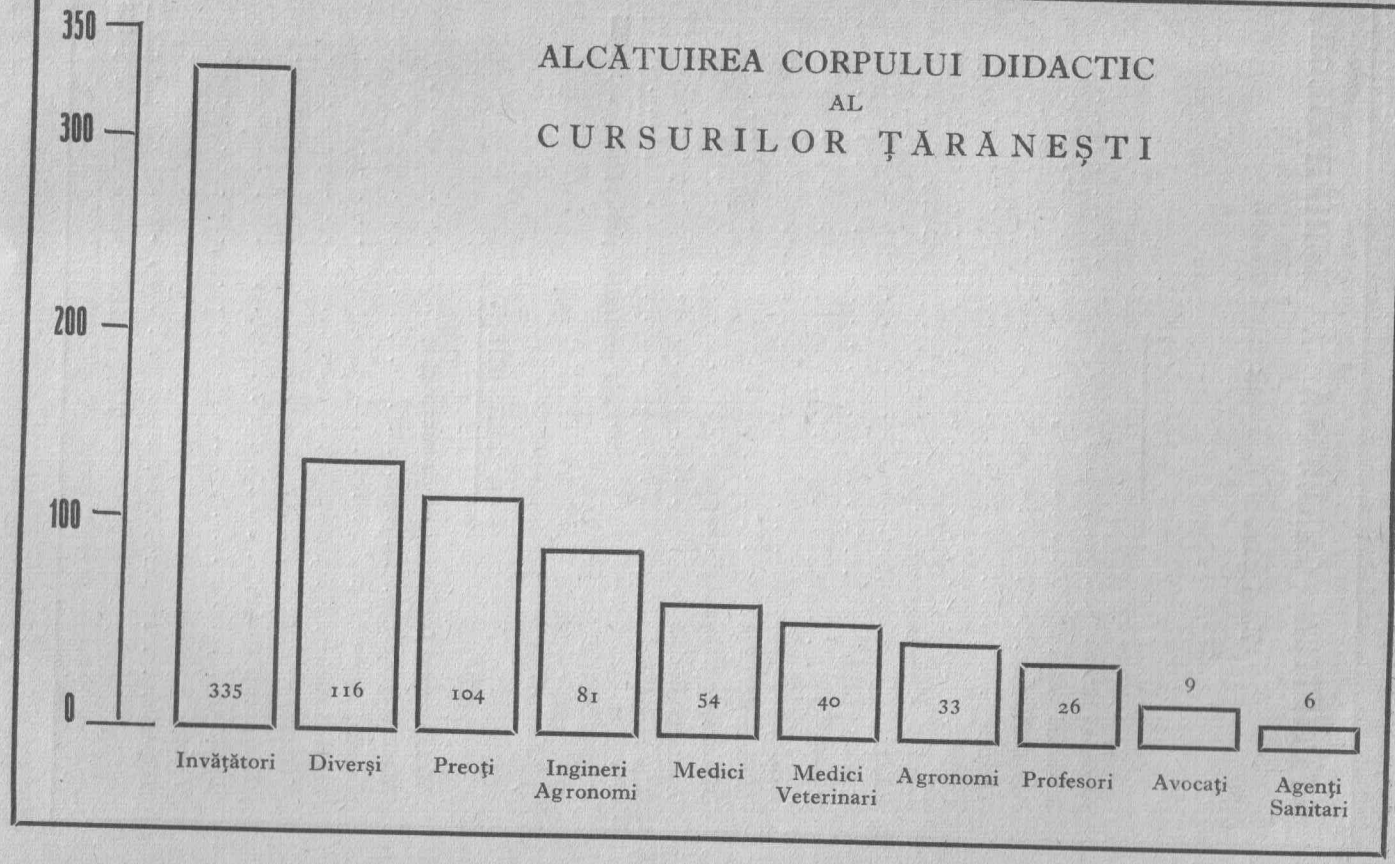

TAB. IV.

STATISTICA GENERALĂ A ECHIPIERILOR

Total general în 5 ani: 2563 membri

I. STUDENŢI

Medicină umană	198
Medicină veterinară	170
Agronomie	203
Teologie	215
Drept	112
Litere şi Filosofie	216
Ştiinţe	16
Educaţie fizică	115
Cooperaţie	66
Academia de Muzică	14
Maestre de gospodărie	200
Maestre de ţesătorie şi lucru	11
Asistenţă Socială	19
Alte specialităţi	70
Total general al studenţilor	**1625**

II. TEHNICIENI

Medici umani (stagiari şi de circumscripţie)	224
Medici veterinari	136
Ingineri agronomi	178
Ingineri silvici	37
Comandanţi P. P.	68
Comandanţi străjeri	79
Invăţători	59
Preoţi	31
Diverşi	126
Total general al tehnicienilor	**988**

Totalul rezultatelor celor cinci campanii ale echipelor

I. SĂNĂTATE

a) **Medicină:**

Consultaţii	340.373
Injecţii	133.971
Analize	4.570

b) **Educaţie fizică:**

Şedinţe cu străjerii	3.677
» » premilitarii	1.877

II. MUNCĂ

a) **Cooperaţie:**

Coop. înfiinţate	66

b) **Zootehnie:**

Consultaţii	71.365
Vaccinări şi injecţii	272.905

c) **Agronomie:**

Arături model	6.565,97 ha
Platforme de gunoiu	1.922
Gropi de nutreţ murat	797
Sămânţă selecţionată	345 vag. şi 7.489 kg.
Pepiniere	139
Pomi îngrijiţi	306.061
Stupi îngrijiţi	8.368

d) **Silvicultură:**

Ameliorări	445,98 ha
Împăduriri şi regenerarea arboretelor	137,82 ha
Islaz îngrijit	16.316,38 ha

e) **Gospodărie:**

Demonstraţii şi lecţii	51.057

f) **Edilitate:**

Şanţuri	504.758 m
Drumuri nouă	233.603 m
Poduri şi podeţe	5.520
Canalizări	11.643 m
Fântâni asanate şi construite	1.954
Construcţii (localuri de cămin, băi populare, grajduri, etc.)	421

III. MINTE

Volume procurate	20.813
Obiecte de muzeu	3.231
Cărţi împărţite	35.637
Piese de teatru	597
Conferinţe	5.628
Şezători şi serbări	3.004
Şcoale	344

IV. SUFLET

Troiţe şi cruci (îngrijite, construite)	650
Icoane împărţite	6.110
Cărţi religioase împărţite	20.989
Predici	2.899
Slujbe cerute de echipe	912
Sfaturi de împăciuire înfiinţate	68
Producţii corale	5.828

	Lei
DAMIAN P. BOGDAN. Pomelnicul dela Bistrița și rudeniile dela Kiev și dela Moskova ale lui Ștefan cel Mare	35.—
ANDREI RĂDULESCU. Influența italiană asupra Dreptului român	25.—
I. LUPAȘ. Emanuil Gozsdu (1802—1870). Originea și opera sa	45.—

TOMUL XXIII (1940—41):

1. N. IORGA. O carte de gândire conservatoare românească	15.—
2. GENERALUL R. ROSETTI. — 1. Câteva scrisori și documente turcești privitoare la țările noastre. — 2. Două scrisori cu privire la cumpărarea de tutun din Rusia	20.—
3. N. IORGA. Individualism și solidarism în desvoltarea istoriei	10.—
4. ANDREI RĂDULESCU. Regimul juridic al Bosforului și Dardanelelor.	25.—
5. ION I. NISTOR. Călugărița Elisaveta Sturdza. Un episod din timpul zaverei	10.—
6. VICTOR SLĂVESCU. 1. O «Autobiografie» a lui Dionisie Pop Marțian. 2. Corespondența D. P. Marțian-Gh. Barițiu, Cinci scrisori (1862—1864)	50.—
7. N. BĂNESCU. Stăpânirea bizantină în Matracha (Tmutorokan), Chazaria și Rusia, în timpul Comnenilor	20.—
8. ION I. NISTOR. Lucius Aprovianus	35.—
9. G. POPA-LISSEANU. Continuitatea Românilor în Dacia	65.—
10. GENERALUL R. ROSETTI. Participarea populației civile la războiul din 1877—1878	15.—
11. GENERALUL R. ROSETTI. Despre Academii și Institute	12.—
12. N. IORGA. Problema basarabeană și problema Unirii Principatelor la 1855—1859	15.—
13. ALEX. LĂPĔDATU. 11 Februarie 1866	20.—
14. N. IORGA. Revelații toponimice pentru istoria neștiută a Românilor, I.	15.—
15. S. MEHEDINȚI. Academia, Instituție Etnopedagogică	25.—
16. I. IONESCU-DOLJ. O pagină din istoria dreptului penal român	25.—
17. VICTOR SLĂVESCU. Dionisie Pop Marțian și Dimitrie A. Sturdza în 1859	35.—
18. ION I. NISTOR. Principatele Române în preajma tratatului dela Adrianopol	30.—
19. N. BĂNESCU. N. Iorga, Elogiu Academic	20.—
20. ION RĂDUCANU. Ideea națională în gândirea economică a lui Friedrich List	20.—
21. ION I. NISTOR. Romanii în Transdanuvia	55.—
22. DIMITRIE GUSTI. Știința și pedagogia națiunii	40.—

C. 72.106

PREȚUL LEI 40.—

300